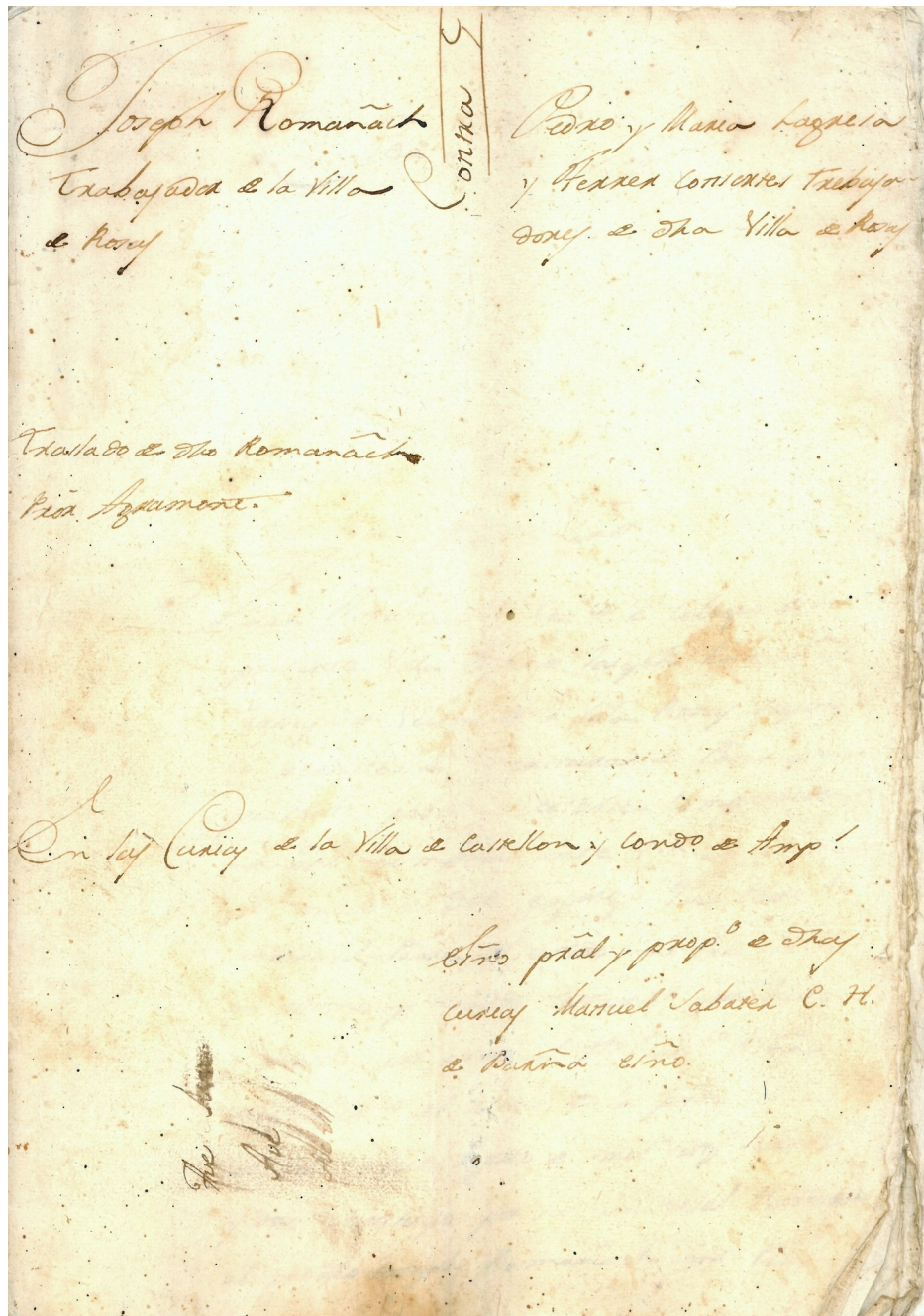

El document del mes de gener de l'AMR

número 01/2018

Quan els testaments arriben als tribunals

Dues famílies rosinques a la cúria del Comtat d'Empúries

Dades arxivístiques

CAT AMR Família Romañach Trull, Plets i causes, Plet entre Josep Romañach, treballador, i Pere Lagresa i Maria Ferrer, cònjuges, tots de Roses, per l'herència testamentària de Pere Romañach, 5 de setembre de 1805-24 de maig de 1808, castellà i català, 64 folis.

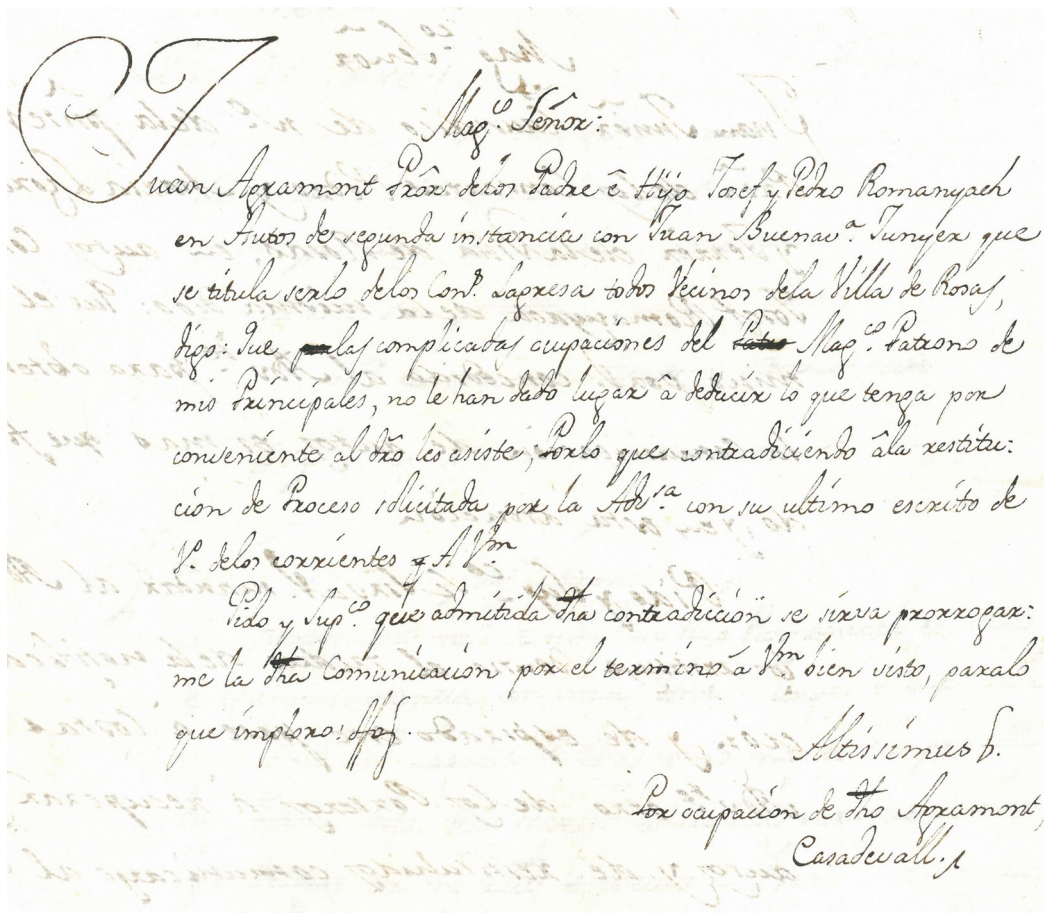
Història arxivística

El fons de la família Romañach Trull prové de la donació realitzada el setembre de l'any 2016 per la senyora Carme Poyato Sala, fillola de Gertrudis Romañach Coll. Un cop ingressat es va aplanar la documentació, que estava instal·lada en rotlles, per millorar-ne les condicions de conservació. A finals del mes de desembre de 2017 es va iniciar la descripció de les unitats documentals del fons.

Contingut

Al llarg de la història de la humanitat molts dels conflictes que s'hi han viscut han estat provocats per culpa de les herències. Algunes han provocat guerres entre regnes, comtats, repúbliques o poblacions; però sobretot han causat guerres familiars als jutjats i a vegades al carrer. Per començar l'any 2018 ressaltem el plet per la casa i dues peces de terra del pagès rosinc Pere Romañach, mort el 1777 als 70 anys.

El 5 de setembre de 1805, divuit anys després de la mort de Josep Romañach, es va iniciar una causa judicial que enfrontava Josep Romañach, treballador i fill segon de Josep Romañach i Isabel Berta, contra Pere Lagresa i Maria Ferrer, cònjugues, tots de Roses. El fet és que el matrimoni ocupava la casa pairal dels Romañach per una suposada herència legítima realitzada per Pere Romañach, germà gran d'en Josep i tiet de Maria Ferrer, mort el 1805.

Mag.^o Señor:

Juan Agramont Pátr delos Padre e hijo Josef y Pedro Romanyach en Autos de segunda instancia con Juan Buenav.^a Jurex que se titula verbal delos Cont.^{os} Lagresa todos Vecinos de la Villa de Rosas, figs: Que ~~por~~ las complicadas ocupaciones del ~~Pater~~ Mag.^o Paterno de mis Principales, no le han dado lugar a deducir lo que tenga por conveniente al Oro les asiste, Por lo que contradiciendo á la restitucion de Proceso solicitada por la Ab.^{ta} con su último escrito de V. de los corrientes y A. V.^m

Pido y sup.^o que admitida esta contradicción se sirva prorrogar: me la des Comunicación por el término a V.^m bien visto, para lo que imploro: ff. ff.

Atés sí meo D.
Por ocupacion de Dho Agramont,
Casadevall. J.

Comunicació del causídic Joan Agramont al jutge Joan Gonser

La lluita per l'herència es fonamentava per l'existència de dos testaments, un de 1772 i un altre de 1773. En el primer Pere Romañach havia establert hereu universal a Josep perquè el fill primogènit, Pere, havia abandonat la casa i s'havia casat sense el seu permís. I en el segon, el pare feia hereu el fill gran. El segon va ser executat, atès que en Pere va viure fins a la seva mort a la casa del carrer de les Cosconilles.

Els tràmits administratius del judici van acabar el 24 de maig de 1808, dos mesos després de la sentència emesa per Joan Gonser, procurador i assessor ordinari de la vila de Castelló i del Comtat, del dia 4 de març de 1808. Josep aconseguí que s'anul·lés el segon testament i així poder viure a la casa dels seus pares i treballar les vuit vessanes de vinya i oliveres situades a la Torre d'en Sastre i a l'Alzeda.

Context

Com era normal a l'època, la cúria de l'Audiència del Comtat d'Empúries, el centre administratiu i judicial de la jurisdicció del comte, era qui s'ocupava de jutjar les causes de més importància del comtat, les que no eren competència de les autoritats locals, els batlles, i les que no eren prou importants per arribar a la més alta instància judicial, la Reial Audiència de Catalunya.

En el marc del procés apareixen les figures dels causídics, els actuals advocats, que estaven col·legiats en el seu àmbit d'influència. En el cas que ens ocupa, hi apareixen els castellonins Joan Agramont, per la part de Josep Romañach, i Joan Bonaventura Sunyer, pel matrimoni Lagresa Ferrer.

Més informació

Ferro, Víctor. *El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*. Eumo Editorial, 1987.

[https://ca.wikipedia.org/wiki/Reial_Audi%C3%A8ncia_de_Catalunya_\(borb%C3%B2nica\)](https://ca.wikipedia.org/wiki/Reial_Audi%C3%A8ncia_de_Catalunya_(borb%C3%B2nica)) [29 de desembre de 2017]